

Les *plaquettes* en l'arquitectura dels poemaris de Manel Marí

per Pere Rosselló Bover

En el conjunt de l'obra poètica de Manel Marí es pot observar fàcilment com les sèries breus de poemes són una constant. En uns casos, aquests petits aplecs foren publicats com a unitats independents. És el que es denomina amb el terme francès de *plaquette*. En altres ocasions, però, integren apèndixs, annexos o, fins i tot, parts essencials dels seus llibres de poemes. Ens proposam en aquest article observar com aquest tipus d'unitat, format sempre per un nombre reduït de poemes que tenen una forta cohesió de forma i de contingut, és resultat d'una manera de compondre l'arquitectura dels poemaris del nostre poeta.

Manel Marí es va donar a conèixer el 1997 amb una breu obra titulada *Divuit poemes d'amors*, amb la qual va obtenir un accèssit del Premi Baladre, atorgat per l'Institut d'Estudis Eivissencs, i amb un altre aplec breu titulat *Discurs a la negativa*, amb què obtingué la Menció d'Honor de Poesia Jove d'Alzira. Per tant, la seva obra poètica s'inicia amb dues *plaquettes*. A aquestes següen tres llibres: *Poemes en gris* (1999; Premi Miquel Àngel Riera), *Poemari de descortesia* (2000) i *Patrimoni dels dies* (2001). Tots tres formen una sèrie o un cicle, centrat en el tema amor-vida: a la manera hegeliana, a *Poemes en gris* exposa la tesi, a *Poemari de descortesia* formula l'antítesi i, finalment, a *Patrimoni dels dies* assaja una síntesi. O, dit d'una altra manera, si a *Poemes en gris* reflecteix la tristesa i a *Poemari de descortesia* mostra l'exaltació, a *Patrimoni dels dies* parla des de l'equilibri. Ara bé, en aquests lli-

A la imatge de la dreta, esbós d'una de les obres de Ricard Bofill Torres, que Manel Marí il·lustrà amb els seus poemes.

bres, tot i esser poemaris complexos, les *plaquettes* no hi són absents. Per exemple, *Poemes en gris* és completat per dues sèries de poemes que podríem considerar una mena de postil·les, "Poemes d'amor en gris" i "Però també presidi", en què adopta una actitud més vitalista i que li serveixen per crear uns contrastos dins l'aplec. A *Poemari de descortesia* ocorre quelcom semblant. El llibre es clou amb una "Suite qualsevol", un apèndix, que complementa el cos central del llibre, amb peces complementàries, que es relacionen amb l'eix central del volum. I *Patrimoni dels dies* es clou amb un altre conjunt de set poemes titulat "De l'avui d'aquest barri", que presenta, respecte de la resta del llibre, una sèrie de contrastos: es passa d'un escenari essencialment eivissenc a un decorat urbà, hi fa ús d'una ironia punyent i ens sorprèn amb la forma del sonet. També "De l'avui d'aquest barri" és una *plaquette* afegida a *Patrimoni dels dies*, que provoca un efecte de contrast: el món màgic i meravellós, que el poeta identifica

amb Eivissa, xoca violentament amb l'entorn urbà i deshumanitzat de la gran ciutat (i que identifiquem amb València).

Aquests tres primers llibres de Manel Marí no es poden desvincular d'una altra *plaquette*, que va aparèixer l'any 2000 publicada per la Universitat Politècnica de València: *Clarisse*. Aquest petit aplec consta d'onze poesies, que es troben en la mateixa línia dels tres primers poemaris. A *Clarisse* Marí dibuixa el retrat psicològic d'una dona, una prostituta, Clarisse, en el nom de la qual es troba l'antítesi de dos adjectius ("clara i grisa") i que representa alhora els dos pols antitètics de la llibertat i de l'autodestrucció.

Els llibres següents marquen un gir en la poesia de Marí, tant pel canvi de tema com per la maduresa que els caracteritza. A *Deshàbitat* (2004; premi Senyoriu d'Ausiàs March) i *No pas jo* (2005; Premi Mallorca) ens mostra l'actitud de revolta envers el món que li ha tocat viure. *Deshàbitat* està format per dues parts, "Espai deshabitat" i "Suite deshabitada", separades per

A la imatge de l'esquerra, una altra esbós d'una obra de Ricard Bofill Torres, que Manel Marí il·lustrà amb els seus poemes.

tres poemes que constitueixen “Un tríptic al Cafè de Can Pou”. Aquest “tríptic” és una altra petita *plaque* dedicada al Cafè de Can Pou, el lloc mític i protector del poeta, que esdevé l'antítesi dels espais deshabitats de la resta del llibre i que, en certa manera, és el bessó del darrer poemari que va publicar en vida, *Tavernàries*. L'altre llibre, *No pas jo*, és un crit de rebel·lia davant un món que ens vol esclaus consentits, un clam per la llibertat absoluta. Més que un poemari, és un llarg poema, format per petites peces, que ens mostren les diferents actituds del jo poètic davant el món actual. El llibre consta de dues parts (“Contratemp de la llum” i “Contrallum del temps”), a més d'una breu secció que, a guisa d'epíleg, el clou: “Esmenes d'addició a *El reino de este mundo*”. Aquesta breu *plaque* incorporada a *No pas jo* està formada només per tres poemes que “comenten” la novel·la d'Alejo Carpentier *El reino de este mundo* (1949), que parla de la revolta dels esclaus negres d'Haití. Aquests tres poemes –dedicats als personatges Ti Noel i Bouckman i al déu guerrier Ogun, que apareixen a l'obra de Carpentier– encaixen en la interpretació del món actual que Manel Marí ens ofereix, ja que parlen de l'esclavitud i de la revolta. Una altra vegada, el nostre poeta ha fet ús d'uns materials que haurien pogut funcionar al marge del conjunt del llibre.

A *No pas jo* seguí un breu poemari, *Suite a mitges* (2006), una *plaque* compartida per Manel Marí amb el pintor Ricard Bofill

Torres. En realitat, *Suite a mitges* és un conjunt de deu poesies que il·lustren l'obra gràfica de Bofill. En aquest cas el poema és una espècie de glossa, explicació, interpretació o versió lliure en vers de cada una de les obres plàstiques. El poeta subratlla l'erotisme de les figures femenines pintades per Bofill o s'endinsa en el món enigmàtic i depressiu dels personatges masculins. Torna a haver-hi un procés d'anàlisi psicològica, d'interiorització en el jo dels personatges retratats. D'aquesta manera el llibre esdevé un diàleg entre la imatge i la paraula, en què els dos artistes eivissencs parlen de l'ésser humà que essencialment és vist com a *nòmada*.

A *El tàlem* (2008; Premi Ciutat de Palma 2007) les dues primeres parts, “Cinc marines” i “Atributs del suburbi”, dos conjunts amb una certa autonomia, es troben més a prop del món de *Clarisse* i de *Des-hàbitat* que del de la tercera part del volum, “El tàlem”, que dona nom a tot el volum. “Cinc marines” descriu un món portuari, urbà, de brutícia i de prostitució. I “Atributs del suburbi” també continua la descripció moral o psicològica d'aquest món urbà, més o menys marginal, on la bellesa és secundària, però on tanmateix es mou la vida.

Vuit anys separen la publicació d'*El tàlem* de l'últim poemari que Manel Marí va publicar: *Tavernàries* (2016; premi València Alfons el Magnànim). *Tavernàries* torna a ser un llibre on els poemes es distribueixen en diverses seccions, segons un criteri sobretot formal. El llibre comença amb un llarg poema titulat

“Pòrtic”, que ens aporta algunes de les claus essencials per interpretar l'obra. La primera part té un nom sorprenent, “Tomwaitianes”, que fa referència al músic, cantant i actor nord-americà Tom Waits, el qual en la cançó “Small Change” parla de l'embriaguesa. Marí hi aplega quatre poemes, tres dels quals tornen a ser d'una extensió considerable, també en versos decasíl·labs i alexandrins. La segona part del llibre és “Sobrats escrits a la taverna neta”, on capgira el mot “so-net” en “so-brut”. Marí escriu dotze sonets, en què oculta les rimes –generalment, assonants– en el primer hemistiqui en lloc de fer-les aparèixer al final dels versos. En aquests sonets, que cerquen la transgressió d'una estructura molt fressada, hi ha una reflexió existencial profunda. “Cançons de taverna”, la tercera part, és la secció més plena d'un sentit lúdic, joiós i alegre, a mig camí entre la poesia medieval i popular i la poesia irònica i satírica contemporània. *Tavernàries* es clou amb dos poemes llargs (“Excusatio non petita...” i “...Acusatio manifesta”), reunits sota el títol de “Sortida d'emergència”. Es tracta de dues peces en què el poeta torna al tema exposat als primers poemes del llibre: la bestialitat de l'ésser humà, la seva animalitat... Potser en cap altre llibre Manel Marí havia aconseguit reunir unes *plaquettes* tan unitàries temàticament com a *Tavernàries*. Tanmateix, és evident que cada una de les parts té una unitat, és un petit llibre independent i podria funcionar per separat de la resta del conjunt.

En conclusió, l'escriptura de sèries breus de poemes, amb una unitat temàtica i formal, és una de les constants de l'obra de Manel Marí. Alguns d'aquests petits aplecs foren publicats a part, en edicions independents, formant el que coneixem amb el nom de *plaquettes*. Altres vegades, però, el poeta eivissenc construí els seus llibres a partir d'aquests quadernets. Tant en uns casos com en els altres hem de concloure que les *plaquettes* són la pedra angular de l'arquitectura dels seus poemaris.

PERE ROSSELLÓ BOVER ■